

Š i f r a k a n d i d a t a :

Državni izpitni center

M 0 9 2 5 1 1 1 1

JESENSKI IZPITNI ROK

ZGODOVINA

≡ Izpitna pola 1 ≡

Obča zgodovina

Četrtek, 27. avgust 2009 / 90 minut

*Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca.*

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca).

Izpitna pola vsebuje 25 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli. Pri reševanju si pomagajte s slikovnim gradivom.

Rešitve, ki jih pišete z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpisujte **v izpitno polo** v za to predvideni prostor. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z nič (0) točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 2 prazni.

[illegible]

Prazna stran

OBRNITE LIST.

MIROVNA GIBANJA IN ORGANIZACIJE PO DRUGI SVETOVNI VOJNI

- Po koncu druge svetovne vojne je nastopilo občutno spreminjanje državnih meja v Evropi. Oglejte si politična zemljevida (1 in 2) Evrope pred drugo svetovno vojno in po njej ter odgovorite na zastavljena vprašanja.

Naštejte štiri države, na račun katerih se je med drugo svetovno vojno ali po njej razširila Sovjetska zveza.

Katere ozemeljske spremembe so se po drugi svetovni vojni zgodile na Poljskem?

Poimensko naštejte tri pribaltske države, ki so med drugo svetovno vojno izginile s političnega zemljevida Evrope.

(3 točke)

Zemljevid 1: Evropa pred drugo svetovno vojno

(Vir: The Times, Atlas evropske zgodovine, str. 172, 173. Slovenska knjiga. Ljubljana, 1995)

Zemljevid 2: Evropa po drugi svetovni vojni

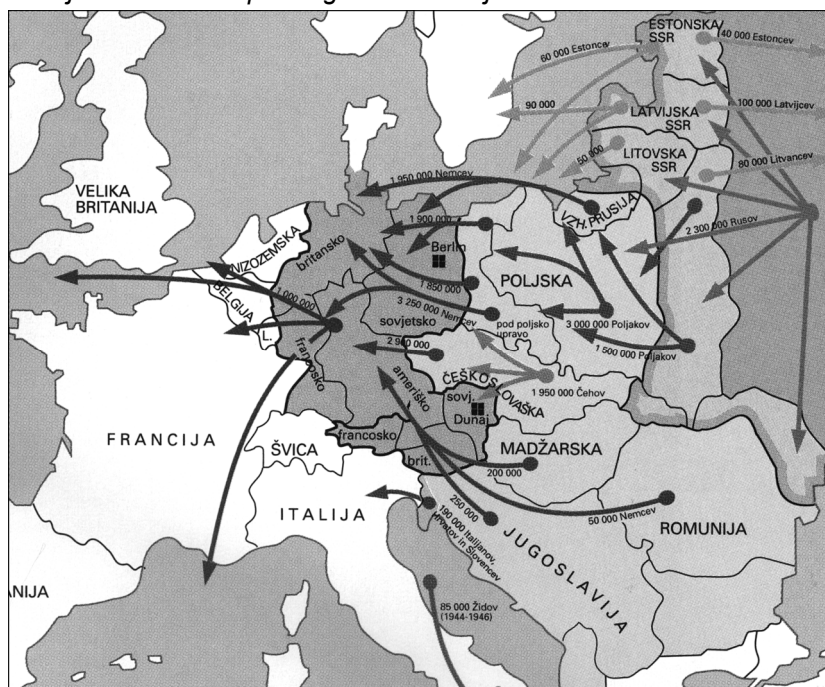

(Vir: The Times, Atlas evropske zgodovine, str. 184, 185. Slovenska knjiga. Ljubljana, 1995)

2. Po drugi svetovni vojni je nastopila množična, večinoma neprostovoljna selitev prebivalcev. Oglejte si zemljevid 3 in odgovorite na zastavljeni vprašanji. Predstavniki katerega naroda so po drugi svetovni vojni najbolj množično zapuščali Vzhodno Evropo in se selili na Zahod? Na kratko pojasnite, zakaj se je to zgodilo.

(2 točki)

Zemljevid 3: Selitve po drugi svetovni vojni

(Vir: Repe, B., 1997: Naša doba, str. 173. DZS. Ljubljana)

3. Že med vojno in tudi po njej, so na političnih konferencah iskali rešitve za novo ureditev Evrope po vojni. Med drugim so rešitve iskali tudi na konferencah v Jalti in v Potsdamu. Povežite mirovni konferenci v levem stolpcu s pravilnimi trditvami v desnem stolpcu tako, da pripišete črki iz levega stolpca na črto pred pravilnim odgovorom v desnem stolpcu. (3 točke)
A Potsdam	_____ 4.–11. februar 1945
B Jalta	_____ 17. julij–2. avgust 1945
	_____ Truman, Stalin, Atlee
	_____ Roosevelt, Stalin, Churchill
	_____ Sklep o delitvi Nemčije na okupacijske cone
	_____ Sklep o ustanovitvi sodišča za vojne zločince
4. Zavezniki so sklenili, da bodo ustanovili mednarodno sodišče za vojne zločince. V katerem mestu je po drugi svetovni vojni potekal proces proti najbolj znanim nemškim vojnim zločincem? (1 točka)
5. Kot zadnja od držav osi je kapitulacijo podpisala Japonska. Podpisala jo je šele potem, ko so Američani na to državo odvrkli dve atomski bombi. Na katero japonsko mesto so Američani odvrkli prvo atomsko bombo in v katerem mesecu in letu je Japonska podpisala kapitulacijo v drugi svetovni vojni? (2 točki)
6. Različni pogledi na prihodnjo ureditev Evrope so kmalu po koncu vojne povzročili razhajanja med zavezniki protihitlerjevske koalicije. Začelo se je obdobje hladne vojne in blokvske delitve sveta. To obdobje zaznamuje tudi izraz železna zavesa, ki ga je po vojni uporabil angleški politik Churchill. Na kratko pojasnite izraz železna zavesa. Naštetje štiri evropske države, ki so po koncu druge svetovne vojne ostale za tako imenovano železno zaveso. (2 točki)
- Churchillov govor v Fultonu*
Na še nedavno tako slavljene prizore zavezniške zmage je padla senca. Nihče ne ve, kaj nameravata v bližnji prihodnosti storiti sovjetska Rusija in njena mednarodna komunistična organizacija, oziroma kje so meje, če sploh so, njunih teženj po ekspanzionizmu. ... Za njo so glavna mesta ... Varšava, Berlin, Praga, Dunaj, Budimpešta, Beograd, Bukarešta in Sofija ...
(Vir: Jernejčič, R. A., 2000: Zgodovina na maturi, str. 83. DZS. Ljubljana)

7. Kmalu po koncu vojne sta najpomembnejši državi sveta, Združene države Amerike in Sovjetska zveza, v Evropi ustanovili svoja vojaška pakta. Kako se je imenoval vojaški pakt držav, ki je nastal pod vodstvom Združenih držav Amerike na Zahodu, in kako se je imenoval vojaški pakt držav, ki je nastal na Vzhodu pod vodstvom Sovjetske zveze?

(2 točki)

Slika 1: Podpis vojaškega pakta

(Vir: Repe, B., 1997: Naša doba, str. 237. DZS. Ljubljana)

8. Med nerešenimi problemi po vojni v Evropi je bilo vprašanje prihodnje ureditve Avstrije. Status Avstrije so dokončno rešili s podpisom Avstrijske državne pogodbe, ki ureja tudi položaj slovenske manjšine v Avstriji.

Katerega leta je bila podpisana Avstrijska državna pogodba?

Kateri člen Avstrijske državne pogodbe govori o pravicah slovenske manjšine v Avstriji?

Navedite dve pravici, ki ju slovenski manjšini zagotavlja Avstrijska državna pogodba.

(3 točke)

9. Med večja krizna žarišča med hladno vojno je sodilo tudi tako imenovano tržaško vprašanje.

Tržaško vprašanje se je reševalo postopoma z različnimi sporazumi in pogodbami.

Katere spremembe so pri reševanju tržaškega vprašanja prinesla leta 1947, 1954 in 1975 in kako so se imenovali v naštetih letih podpisani sporazumi oziroma pogodbe?

(3 točke)

10. Med nerešenimi vprašanji, ki so ločevala poglede zaveznikov, je bilo tudi vprašanje prihodnje ureditve Nemčije.

V krajšem razmišljanju opišite položaj Nemčije po vojni in pri tem upoštevajte: kakšne odločitve o upravljanju prihodnje nemške države sprejmejo na konferenci v Jalti, kaj je povod za prvo berlinsko krizo, opišite, kako se odzove Sovjetska zveza in kako Zahod, kdaj in zakaj začnejo graditi berlinski zid, kdaj pade berlinski zid in posledice te spremembe za svet.

(5 točk)

11. Po drugi svetovni vojni so ustanovili Organizacijo združenih narodov. Navedite en namen, zaradi katerega je bila ustanovljena Organizacija združenih narodov. Nekateri članice imajo pravico do veta. Razložite, kaj v praksi pomeni pravica do veta, in naštejite, katere države OZN imajo danes v varnostnem svetu pravico do veta.

(3 točke)

12. Za reševanje problemov na različnih področjih je Organizacija združenih narodov ustanovila posebne organizacije, ki skrbijo za reševanje posameznih vprašanj. S katerimi vprašanji se ukvarjata organizaciji WHO in FAO?

(2 točki)

Slika 2: Dejavnost OZN

(Vir: Zgodovina 2, Velika ilustrirana zgodovina, str. 283. Mladinska knjiga. Ljubljana, 1984)

13. Svet se je po drugi svetovni vojni srečeval s številnimi kriznimi žarišči. Navedena krizna žarišča razvrstite v pravilnem časovnem zaporedju od 1 (najstarejše krizno žarišče) do 6 (najmlajše krizno žarišče). Pri tem si pomagajte z naslednjimi letnicami: 1948, 1950, 1956, 1962, 1973 in 1980.

(3 točke)

- _____ Sueška kriza
- _____ Začetek korejske vojne
- _____ Umik Američanov iz Vietnama
- _____ Ustanovitev Izraela
- _____ Kubanska kriza
- _____ Sovjetska zveza napade Afganistan

14. Žgoče krizno žarišče v svetu je bila vojna v Koreji.
Katera država je začela vojno na korejskem polotoku?
Kako je ob spopadu v Koreji ukrepala Organizacija združenih narodov?
Katera nova orožja so v tem spopadu uporabili in preizkušali Sovjeti in Američani?
Po katerem vzporedniku še danes poteka meja med Severno in Južno Korejo?

(4 točke)

15. V boju za ustavitev širjenja komunizma po svetu je ameriški predsednik Truman izdelal posebno strategijo gospodarske in finančne pomoči, ki je danes znana pod imenom Trumanova doktrina. Katerima dvema državama je bila sprva namenjena Trumanova pomoč?

(2 točki)

Trumanov govor v Kongresu

Resnost položaja, v katerem se danes nahaja svet, zahteva moj nastop še pred zasedanjem Kongresa. Gre za vprašanje zunanje politike in varnosti naše države.

(Vir: Jernejčič, R. A., 2000: Zgodovina na maturi, str. 81. DZS. Ljubljana)

16. Po drugi svetovni vojni so se začele zahodnoevropske države tesneje povezovati na gospodarskem področju. S tem namenom so ustanovili gospodarsko zvezo, ki danes kot Evropska zveza (unija) združuje večji del evropskih držav. Kako se je do leta 1991 imenovala ta gospodarska zveza zahodnoevropskih držav? V katerem mestu ima Evropska zveza svoj sedež?

(2 točki)

17. Leta 1968 je izbruhnil upor velikega dela mlade generacije v zahodni Evropi, nemiri pa so istega leta zajeli tudi nekatere države v Vzhodni Evropi. Obkrožite črke pred tremi pravilnimi odgovori.

(3 točke)

- A Zaradi velikih študentskih nemirov so v zahodni Evropi uvedli Marshallov plan.
- B V Vzhodni Evropi so leta 1968 nastali nemiri na Češkoslovaškem, kjer so posredovali tudi ruski tanki.
- C Drugače kakor v večini evropskih držav leta 1968 v Jugoslaviji ni bilo študentskih nemirov.
- D V Franciji so izbruhnili študentski nemiri, upor se je spremenil v splošno nezadovoljstvo, država pa se je znašla pred nevarnostjo državljanske vojne.
- E V Nemčiji je zaradi študentskih nemirov odstopila vlada.
- F Na študentske nemire sta vplivala nezadovoljstvo s potrošniško družbo na Zahodu in nedemokratski način vladanja na Vzhodu.

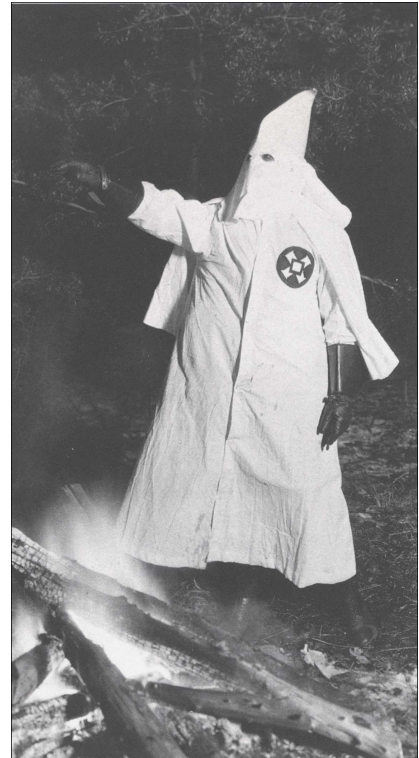
18. Konec šestdesetih let so se uprle mlade generacije tudi v Združenih državah Amerike. Proti kateri vojni so protestirali mladi v Združenih državah Amerike konec šestdesetih let?

(1 točka)

19. V šestdesetih letih je v Združenih državah Amerike postalo aktualno vprašanje rasnega razlikovanja med belimi in temnopoltimi Američani. Na kratko opišite dva različna primera rasnega razlikovanja v Združenih državah v javnem življenju.

(2 točki)

Slika 3: Rasno razlikovanje

(Vir: Kronika XX. stoletja, str. 114. Mladinska knjiga. Ljubljana, 1989)

20. Po vojni je dobivalo vedno večjo veljavo v svetu gibanje neuvrščenih. Naštete tri cilje gibanja neuvrščenih in enega od njih bolj podrobno opišite.

(3 točke)

21. Z imenom in priimkom imenujte jugoslovanskega predsednika, ki je bil med ustanovitelji gibanja neuvrščenih.
V katerem mestu je potekala prva konferenca gibanja neuvrščenih?
(2 točki)
22. Po resnih krizah v svetu je med velesilama počasi dozorevalo spoznanje o nujnosti dogovarjanja. Začeli so se tudi pogovori o zmanjšanju jedrske oborožitve med velesilama. Kako se je s kraticami imenoval sporazum o omejitvi jedrskega oboroževanja? Razložite, kako je oboroževalna tekma vplivala na gospodarstvo.
(2 točki)
23. Pomemben napredek v dogovarjanju velesil med seboj je tudi Konferenca o evropski varnosti in sodelovanju in podpis helsinške listine leta 1975.
Naštete dva sklepa, zapisane v helsinški listini.
(2 točki)
- Helsinška sklepna listina*
Države udeleženke se bodo vzdržale slehernega neposrednega ali posrednega, posamičnega ali skupnega vmešavanja v notranje ali zunanje zadeve, ki sodijo v notranjo pristojnost druge države udeleženke, ne glede na njihove medsebojne odnose.
(Vir: Človekove pravice. Zbirka mednarodnih dokumentov II., str. 328. Društvo za združene narode za Slovenijo. Ljubljana, 2003)
24. Obstoječemu stanju napetosti in grozeči vojni je odločno nasprotovala mlada generacija. Družbi se je upirala tudi z glasbo. Kako se imenuje vrsta glasbe, ki se je v petdesetih letih 20. stoletja razvila kot izraz upora mlade generacije proti obstoječemu povojnemu stanju? Obkrožite pravilen odgovor.
(1 točka)
- A Jazz.
B Rock.
C Heavy metal.

25. Zaradi hitrega gospodarskega razvoja je nastopilo vprašanje onesnaževanja okolja. Nastale so tako imenovane okoljevarstvene organizacije, ki opozarjajo na pretirano onesnaževanje okolja. Kako se imenuje največja in najvplivnejša okoljevarstvena organizacija? Navedite en način, s katerim aktivisti te organizacije opozarjajo na okoljevarstvene probleme.

(2 točki)

Slika 4: Okoljevarstveniki

(Vir: Repe, B., 1997: Naša doba, str. 226. DZS. Ljubljana)

Prazna stran